

DÖNEN VARLIKLAR

HAZIR DEĞERLER

- ▶ 100 Kasa Hesabı
- ▶ 101 Alınan Çekler Hesabı
- ▶ 102 Bankalar Hesabı
- ▶ 103 Verilen Çekler Ve Ödeme Emirleri Hesabı (-)
- ▶ 108 Diğer Hazır Değerler Hesabı

KASA HESABI

- ▶ İşletmenin elinde bulunan ulusal ve yabancı paraların izlemesi için kullanılır.
- ▶ Parayla ölçme ilkesi gereğince, yabancı paralar ulusal para birimine çevrilerek kaydedilir.
- ▶ Kasadaki para miktarında artış olduğunda borç kaydı yapılır.
- ▶ Kasadaki para miktarında azalış olduğunda alacak kaydı yapılır.

100 Kasa Hesabı

+	-

KASA HESABINDA DEĞERLEME

TL PARA MEVCUDU,

İtibari değer ile değerlendirilir.

İtibari değer: İktisadi kıymetin üzerinde yazılı olan değerdir. İtibari değere **nominal değer** de denilmektedir.

YABANCI PARA MEVCUDU,

Borsa rayici ile değerlendirilir.

Borsa rayici, Menkul kıymetler, Kambiyo ve Ticaret Borsalarında kayıtlı olan iktisadi kıymetlerin değerlemeden önceki son işlem gününde borsadaki işlemlerinin ortalama değerlerini ifade eder.

Ülkemizde bir kambiyo borsası yoktur. Bu nedenle yabancı para mevcudu, **maliye bakanlığının belirlediği efektif alış kuru** ile değerlendirilir.

100 KASA HESABININ ENVANTERİ

- İşletmelerde gün içinde birçok nakit işlem yapılabilmekte, dolayısıyla kasa hesabında birçok değişiklik ortaya çıkabilmektedir. Bu durum kasa hesabının **hata ve hilelere** açıklık durumunu arttırır. Bu risklerin minimize edilmesi için, envanter gününü beklemeksizin sıklıkla kasa sayımı yapılmalıdır.

MUHASEBE DIŐI ENVANTER

- ▶ Kasa sayımı, kasada bulunan para mevcudunun sayılarak tespit edilmesidir. Kasa sayımında kasada ne kadar TL ve ne kadar yabancı para bulunduğu ayrı ayrı tespit edilir.
- ▶ Sayım sonucunda kasada tespit edilen TL para mevcudu **itibari değer** ile (nominal değer- üzerinde yazan değer ile) deđerlenir.
- ▶ Sayım sonucunda kasada tespit edilen yabancı para mevcudu **borsa rayici ile** (Türkiye de bir kambiyo borsası olmadığı için Maliye Bakanlığının dönem sonunda belirlediği **efektif alış kuru** ile) değerlenir.

MUHASEBE İÇİ ENVANTER

Sayım sonucunda işletmenin kasasında bulunan para mevcudu tespit edilmiş olur. Tespit edilen tutar kasa hesabının bakiyesi ile karşılaştırılır. Fark varsa gerekli muhasebe kayıtları yapılır.

Sayım sonucu = Hesap bakiyesi

- ▶ Sayım sonucunda kasada 10.000 TL olduğu tespit edilmiştir.
- ▶ Kasa hesabı aşağıdaki gibidir:

Borç Alacak	KASA	
200.000	50.000	
	60.000	
	80.000	
200.000	190.000	

Hesap kalanı= 10000

Sayım sonucu Hesap bakiyesi

- Sayım sonucunda kasada 8.800 TL olduğu tespit edilmiştir.
- Kasa hesabı aşağıdaki gibidir:

KASA	
200.000	50.000
	60.000
	80.000
200.000	190.000

Hesap kalanı= 10000

Kasada
noksan

Kasada neden olması gerekenden az (noksan) para olabilir?

- ▶ Tahsilat yapılırken olması gerekenden az tahsilat yapılmış olabilir.
- ▶ Ödeme yaparken olması gerekenden daha çok ödeme yapılmış olabilir.
- ▶ Kasadan sorumlu personel/yönetici kişisel ihtiyaçları için kasadan para almış olabilir.
- ▶ Bir mali olay sonucunda kasadan para çıkışı olmuş ama muhasebe kaydı yapılmamış olabilir.

KASA SAYIM NOKSANLIKLARI

- ▶ İşletmede yapılan fiziksel sayım sırasında tespit edilen para miktarı her zaman hesabın borç bakiyesi ile aynı olmayabilmektedir. Eğer sayım sonucu tespit edilen para miktarı kayıtlardaki borç bakiyesinden eksik ise sayım noksanlığı söz konusudur ve bu noksanlık “197 Sayım ve Tesellüm Noksanlıkları” hesabında izlenmektedir. Noksanın sebebi bulunursa gerekli muhasebe kaydı yapılır ve bu hesap kapatılır.
- ▶ Eğer noksanlığın sebebi hırsızlık vb nedenlerden kaynaklanıyor ve dava süreci devam ediyor ise noksanlık 136 Diğer Çeşitli Alacaklar hesabında izlenir.
- ▶ Noksanlığın nedeni bulunamaz ise dönem sonunda “199 Diğ. Dön Varlık Karşılıkları” hesabı ile karşılık ayrılabilir. Ya da noksanlık 689 Diğer Olağandışı Gider ve zararlar hesabına kaydedilir.

ÖRNEK

İşletme 10.12.2023 tarihinde fiili kasa sayımı yapmış ve 160.000 TL tespit etmiştir. Ancak aynı tarihte muhasebe kayıtlarında kasa bakiyesi 170.000 TL olarak gözükmektedir. 15.12.2023'de satıcılara yapılmış olan 2000 TL'lik ödemenin kaydedilmediği fark edilmiştir. 20.12.2023 tarihinde 5.000 TL'nin kasiyer tarafından alındığı belirlenmiş ve 22.12.2023'de personelden tahsilat yapılmıştır. Yıl sonunda kalan tutar tespit edilememiş ve karşılık ayrılmıştır.

100 Kasa	
200.000	30.000

Sayım sonucu= 160.000

197 Sayım Tes. Noks. 10.000

100 Kasa

10.000

320 Satıcılar 2.000

197 Sayım Tes. Noks.

2.000

135 Personelden Alacak. 5.000

197 Sayım Tes. Noks.

5.000

100 Kasa 5.000

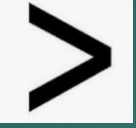
135 Personelden Alacak.

5.000

654 Karşılık Gid. 3.000

199 Diğ. Dön. Var. Karş.

3.000

Sayım sonucu Hesap bakiyesi

- Sayım sonucunda kasada 11.000 TL olduğu tespit edilmiştir.
- Kasa hesabı aşağıdaki gibidir:

KASA	
200.000	50.000 60.000 80.000
200.000	190.000

Kasada
fazla var

Hesap kalanı= 10000

Kasada neden olması gerekenden fazla para olabilir?

- ▶ Tahsilat yapılırken olması gerekenden fazla tahsilat yapılmış olabilir.
- ▶ Ödeme yaparken olması gerekenden daha az ödeme yapılmış olabilir.
- ▶ Kasadan sorumlu personel/yönetici kişisel ihtiyaçları için kasadan para almış, yerine koyarken yanlış hesap yapmış olabilir.
- ▶ Bir tahsilat yapılmış ama muhasebe kaydı yapılmamış olabilir.

KASA SAYIM FAZLALIKLARI

- ▶ İşletmede yapılan fiziksel sayım sırasında tespit edilen para miktarı her zaman hesabın borç bakiyesi ile aynı olmayabilmektedir. Eğer sayım sonucu tespit edilen para miktarı kayıtlardaki borç bakiyesinden fazla ise sayım fazlalığı söz konusudur ve bu fazlalık “397 Sayım ve Tesellüm Fazlalıkları hesabında izlenir. Fazlanın sebebi bulunursa gerekli muhasebe kaydı yapılır ve 397 no’lu hesap kapatılır.
- ▶ Ancak neden bulunamaz ise fazlalık 679 Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar hesabına kaydedilir. Bu gelir vergiye tabidir.

ÖRNEK

- İşletme 13.09.2023 tarihinde fiili kasa sayımı yapmış ve 145.000 TL tespit etmiştir. Ancak aynı tarihte kasa bakiyesi 140.000 TL'dir. Yapılan araştırma sonucunda 23.09.2023 tarihinde tahsil edilmiş 2000 TL'lik alacak senedinin kaydedilmediği fark edilmiştir. Dönem sonunda kalan tutarın nedeni bulunamamıştır.

100 Kasa Hesabı	
200.000	60.000

Sayım sonucu= 145.000 TL

100 Kasa 5.000

397 Sayım Tes. Fazla. 5.000

397 Sayım Tes. Fazla. 2.000

121 Alacak.Snt. 2.000

397 Sayım Tes. Fazla. 3.000

679 Diğ. Ol.Dış Gel Kâr 3.000

YABANCI PARA MEVCUDUNUN 100 KASA HESABINDA TAKİP EDİLMESİ

- ▶ 100 Kasa hesabı, işletmenin elinde bulunan ulusal ve yabancı paraların izlemesi için kullanılır.
- ▶ Parayla ölçme ilkesi gereğince, yabancı paralar ulusal para birimine çevrilerek kaydedilir
- ▶ Yabancı paralar alındıklarında alış kuru ile 100 Kasa hesabının borcuna kaydedilirler. Yabancı paralar satıldığında 100 Kasa hesabı alış kuru ile alacaklandırılır..
- ▶ TL ve yabancı para mevcudu, yardımcı defterdeki alt hesaplarda takip edilmelidir.

Yabancı para, alış bedeli satış bedelinden yüksek ise fark kambiyo zararı olarak kaydedilir.

Örn: İşletme, 10.02.2023'da 1 dolar= 30 TL kurdan 1000 dolar almıştır.

100 Kasa	30.000
100.02 YP Kasası	
100 Kasa	30.000
100.01 TL Kasası	

Örn: İşletme, 10.03.2023'da 1 dolar= 29 TL kurdan 1000 dolar bozdurmuştur.

100 Kasa	29.000
100.01 TL Kasası	
656 Kambiyo Zararları	1.000
100 Kasa	30.000
100.02 YP Kasası	

Yabancı para alış bedeli satış bedelinden düşükse ise fark kambiyo karı olarak kaydedilir.

Örn: İşletme, 10.02.2023'da 1 dolar= 30 TL kurdan 1.000 dolar almıştır.

100 Kasa	30.000	
100.02 YP Kasası		
100.02.01 Dolar Kasası		
100 Kasa		30.000
100.01 TL Kasası		

Örn: İşletme, 10.03.2019'da 1 dolar= 32 TL kurdan 1000 dolar bozdurmuştur.

100 Kasa	32.000	
100.01 TL Kasası		
100 Kasa	30.000	
100.02 YP Kasası		
100.02.01 Dolar Kasası		
646 Kambiyo Karları		2.000

Örn: İşletme, 10.02.2023'da 1 dolar= 30 TL kurdan 1000 dolar almıştır.

100 Kasa	30.000
100.02 YP Kasası	
100 Kasa	30.000
100.01 TL Kasası	

Dönem sonunda Maliye Bakanlığı'nın belirlediği efektif alış kuru 1 dolar= 28 TL'dir.

656 Kambiyo Zararı	2.000
100 Kasa	2.000
100.02 YP Kasası	

102 BANKALAR

- ▶ İşletmenin yurt içi ya da yurt dışında vadeli ya da vadesiz mevduat hesaplarındaki TL ya da döviz cinsinden paralarının izlendiği hesaptır. Banka hesabındaki artış hesabın borç (sol) azalış ise alacak (sağ) tarafında izlenmektedir.
- ▶ Banka hesabının dönem sonu işlemleri kasa ile aynıdır çünkü para aynı şekilde değerlendirilmektedir
 - ▶ TL → İtibari Değer
 - ▶ Döviz → Borsa Rayici
- ▶ Ancak alınan faiz veya katılım payları vergiye tabidir.
 - ▶ 6 aya kadar vadeli hesaplarda stopaj %5
 - ▶ 1 yıla kadar vadeli mevduatlarda stopaj %3
 - ▶ Uzun vadeli mevduatlarda stopaj yok
 - ▶ Döviz hesaplarında % 25

Söz konusu stopaj 193 nolu hesapta izlenir. Tahakkuk eden faizler ise 181 Gelir tahakkukları hesabında muhasebeleştirilir.

ÖRNEKLER:

İşletme 01.09.2023 tarihinde 6 aylık vadeli %12 faizle mevduat hesabı açtırmıştır ve 60.000 TL yatırmıştır. Vade sonun kadar yapılacak kayıtlar aşağıdaki gibidir.

102 BANKALAR	60.000	
102.01 TL.HSB.		
	100 KASA	60.000
181 GELİR TAHAKKUK.	4.800	
	642 FAİZ GEL.	4.800
102 BANKALAR	6.840	
193 PEŞ.ÖD.VERGİ.FON	360	
	642 FAİZ GEL.	2.400
	181 GELİR TAH.	4.800

ÇEKLER

- ▶ ek sahibine görüldüğüne ödeme emri veren bir kıymetli evraktır. Bu sebeple nakit niteliğindedir ve hazır değrler grubunda izlenmektedir.
- ▶ ekler nama yazılı ya da hamiline olarak iki şekilde düzenlenmektedir.

KKB Karekodlu ek SistemiTACİR

ek Raporu

Kesile Yeri: _____
Kesile Tarihi: _____

TL K.

BU EK KARŞILIĞINDA _____ EMRİNE
YALNIZ _____

_____ TÜRK LİRASI _____ KURUŞ ÖDEYİNİZ.

İban No:
Mfteri No:
Vergi Kimlik No:
ek No:
Çekin Basıldığı Tarihi:

Kesidecinin Adı, Soyadı ve imzası: _____

ÇEKİN TARAFLARI

```
graph TD; A[ÇEKİN TARAFLARI] --- B[KEŞİDECI]; A --- C[MUHATAP]; A --- D[HAMİL];
```

KEŞİDECI

Çeki düzenleyen taraftır.

MUHATAP

Çeki ödeyecek olan bankadır.

HAMİL

Çeki elinde bulunduran kişi

ÇEKLER

- ▶ Çek keşideci tarafından düzenlenerek hamile verilir. Hamil de eğer çek keşide edildiği yerde ödenecekse 10 gün, farklı bir yerde ödenecekse 1 ay, farklı bir kıtada ödenecekse 3 ay içinde muhatap bankaya çeki ibraz etmelidir. Aksi takdirde keşidecinin vazgeçme hakkı vardır.
- ▶ Çek ciro edilmek suretiyle bir başkasına devredilebilir. Çekin arka yüzü hamil tarafından imzalanıp ad ve soyadı belirtilerek ödeyiniz yazıldığında «tam ciro», sadece ödeyiniz diye imzalandığında «beyaz ciro» şeklinde devir söz konusudur.

ÇEKLER

- ▶ Çeklerin özünde vade yoktur ancak üzerine ileri bir tarih yazılarak çek vade konabilmektedir. Ancak bu durumda çek özünü kaybedeceğinden senet olarak muhasebeleştirilir.
- ▶ Çekler de TL veya döviz üzerinden düzenlenebilmektedir. Döviz üzerinden düzenlenen çeklerde yine kur farkları dikkate alınarak kazanç varsa 646 kayıp varsa 656 No'lu hesaplarda izlenir.
- ▶ Çeklerin de değerlemesi kasa ve banka gibidir.
- ▶ Tahsil edilemeyen çekler icra safhasındayken senet gibi işlem görerek 128 Nolu hesapta izlenir.
- ▶ Çek kanunu gereği çek garanti tutarı bulunmaktadır. Her çek yaprağı için bu tutar 2023 yılı itibariyle 6000 TL'dir.

ÖRNEKLER

- ▶ İşletmenin elinde dönem sonunda toplam 40.000 TL değerinde alınan çekler olduğu tespit edilmiştir. Yapılan incelemede 30.000 TL'lik çek üzerinde 3 ay sonrasının tarihi yazdığı tespit edilmiştir.
- ▶ İşletmenin aldığı 20.000 TL değerinde çek ibraz edilmesine rağmen tahsil edilememiştir. Yasal süreç başlatılmış ve karşılık hesaplanmıştır. Çek garanti tutarı 6.000 TL'dir.
- ▶ Dönem sonunda 20.000 dolar değerinde çek tespit edilmiştir (alış 20 TL). Dönem sonunda ise kur 30 TL olarak belirlenmiştir.

121 ALACAK SENET. 30.000

101 ALINAN ÇEK. 30.000

128 ŞÜP.TİC.AL. 20.000

101 ALINAN ÇEK. 20.000

654 KARŞILIK GİD. 14.000

129 ŞÜP.TİC.AL.KARŞ. 14.000

121 ALACAK SNT. 600.000

101 ALINAN ÇEK. 400.000

646 KAMBİYO KARI 200.000